

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060308

DOM
2021-01-25
Stockholm

Mål nr
M 11233-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-10-10 i mål M 4609-19, 4825-19, 5103-19, 5266-19, 5269-19, 5374-19, 6071-19, 6213-19, och 6256-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Upplands Väsby kommun

Motparter

1. B.F.

2. H.F.

3. G.F.

4. I.F.

5. R.H.

6. S.H.

7. R.K.

8. J.K.

Dok.Id 1639668

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

9. P.M.

10. M.S.

11. K.S.

12. E.S.

13. R.S.

14. A.S.

15. I.S.

SAKEN

Ändrat hämtningsställe för hushållsavfall gällande fastigheterna XX, YY, ZZ, XXX, XXY, XXZ, XYY, XYX och XYZ i Upplands Väsby kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår yrkandet om avvisning av kommunens överklagande och om tillåtelse att överklaga Mark- och miljööverdomstolens dom till Högsta domstolen.
2. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Kommunstyrelsen i Upplands Väsby kommuns beslut den 9 oktober 2017 § 224 (dnr KS/2017:171) punkterna 1, 8, 11, 14-17 och 20-21.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Upplands Väsby kommun (kommunen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens domar och fastställa punkterna 1, 8, 11, 14-17 och 20-21 i kommunstyrelsens beslut den 9 oktober 2017 § 224 (dnr KS/2017:171).

Samtliga motparter har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

I.S. och **A.S.**, **R.H.** och **S.H.**, **B.F.** och **H.F.**, **R.S.** och **E.S.**, **I.F.** och **G.F.** samt **R.K.** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avvisa kommunens överklagande. **I.S.** och **A.S.** har dessutom yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska tillåta att domstolens dom får överklagas till Högsta domstolen.

M.S. och **P.M.** har yrkat att hämtningsförhållandena för fastigheterna på Lövstavägen 160, 162 och 140 ska bedömas och att nya skyddsronder ska göras avseende bl.a. deras fastighet och tillföras ärendet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kommunen har till stöd för sin talan vidhållit vad den tidigare har anfört och tillagt bl.a. följande. Utgångspunkten för kommunens renhållningsskyldighet finns i 15 kap. 20 § 1 miljöbalken, vari föreskrivs att borttransport ska ske om det behövs för att tillgodose såväl skyddet för människors hälsa och miljön som enskilda intressen. Av 15 kap. 41 § miljöbalken samt 74 och 75 § avfallsförordningen (2011:927) följer att omfattningen av kommunens skyldigheter ytterst fastställs av föreskrifterna i kommunens renhållningsordning. I 75 § avfallsförordningen finns ett vidsträckt bemyndigande för kommunerna att meddela ytterligare föreskrifter om hantering av avfall. Däri ryms bl.a. föreskrifter om anvisning av plats för hämtning av hushållsavfall. Av § 7.1 i Upplands Väsby kommuns renhållningsordning (KS 2015:106) följer att enskild väg som utnyttjas vid hämtning av hushållsavfall ska vara dimensionerad och hållas i sådant skick att den är farbar för de hämtningsfordon

som normalt används av entreprenören. Av § 7.3 följer vidare att hushållsavfall normalt hämtas vid den fastighet där avfallet uppkommer. För att kunna fullgöra sin bortforslingsskyldighet kan kommunen anvisa hämtningsställe utanför fastigheten, ifall godtagbara hämtningsförhållanden inte har uppnåtts inom fastigheten. Fastighetsinnehavare har ansvar för utformning, anordnande och underhåll av hämtningsställe inom den fastighet där avfallet uppkommer samt, i skälig omfattning, för annat hämtningsställe som kommunen anvisat.

Det har genomförts flera skyddsronder avseende vägens beskaffenhet, varvid det har bedömts att det inte är möjligt för fordon varken av den aktuella och standardiserade storlek som används i kommunen eller för mindre fordon att hämta avfallet på fastigheterna. Då det är fråga om en enskild väg saknar kommunen rådighet för att göra fysiska ingrepp i gatumiljön. Området är dessutom q-märkt varför det är oklart om nödvändiga ingrepp över huvud taget kan göras ens av väghållaren.

Kommunens beslut om anvisning av plats är en lösning på de arbetsmiljöproblem som påtalats och har stöd i renhållningsordningen. Det är fråga om en plats med ett avstånd om 90-180 meter från de olika fastigheterna till hämtningsstället. Det är ett avstånd som i alla avseenden kan betraktas som rimligt. Den anvisade platsen ligger i anslutning till en vägkorsning men inte i vägkorsningen utan vid sidan av vägen. Avfallskärnen blockerar inte vägen och skymmer inte heller sikten vare sig i korsningen eller på vägen i övrigt. Platsen ligger på motsatt sida i förhållande till berörda fastigheter, vilket innebär att vägen måste korsas. Det handlar dock om en återvändsgränd som fungerar som in- och utfart till ett mindre bostadsområde och till ett stuteri med en hastighetsbegränsning om 50 km/h.

Motparterna har till stöd för sin talan vidhållit vad de tidigare anfört. **I.S.** och **A.S.**, **R.H.** och **S.H.**, **B.F.** och **H.F.**, **R.S.** och **E.S.**, **I.F.** och **G.F.** samt **R.K.** har gemensamt tillagt bl.a. följande. De ifrågasätter på vilka lagliga grunder Mark- och miljööverdomstolen har gett kommunen prövningstillstånd eftersom de inte anser att den skrivelse som kretsloppschefen lämnade till mark- och miljödomstolen och vari

angavs att kommunen avsåg att överklaga verkligen kan ses som ett överklagande och om det skett i rätt tid. De ifrågasätter vidare att kretsloppschefen haft behörighet att överklaga.

I.S. och A.S. samt **B.F.** och **H.F.** har därutöver tillagt bl.a. följande. Kommunpolitiker har på eget bevåg, som privatpersoner, agerat i frågan om sophämtning vilken inte kan anses lämpligt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Är kretsloppschefens skrivelse att anse som ett överklagande och har hon haft behörighet att överklaga

Enligt 5 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar, LOM, tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, ÄL, i mål som överklagats till mark- och miljödomstol. I 38 § ÄL framgår att den domstol som meddelat det beslut som överklagas prövar om överklagandet har gjorts i rätt tid och ska avvisa överklagandet om det har gjorts för sent. Av detta följer enligt praxis att en överinstans är bunden av en underrättens bedömning av om överklagandet har inkommit i rätt tid (se Welamson, Munck, Processen i hovrätt och Högsta domstolen, 5:e uppl., s. 51 och rättsfallet HFD 2011 ref. 65). Mark- och miljööverdomstolen har därför inte lagligen kunnat avvisa kommunens skrivelse på denna grund. Vidare anser Mark- och miljööverdomstolen att skrivelsen som ingavs av kommunen är att anse som ett överklagande. Av Upplands Väsby kommuns delegationsförteckning för kommunstyrelsen, framgår att kretsloppschefen får anhängiggöra och föra kommunens talan i avfallsmål. Kretsloppschefen har således varit behörig att överklaga mark- och miljödomstolens dom till Mark- och miljööverdomstolen. Yrkandet om avvisning av kommunens överklagande ska därför avslås.

Prövningsramen

Vad Mark- och miljööverdomstolen har att pröva är om kommunstyrelsen haft fog för sitt beslut att anvisa nytt hämtningsställe för hushållsavfall för motparternas fastigheter. Kommunstyrelsens beslut utgör domstolens prövningsram. Domstolen kan

därför inte besluta om nya skyddsronder för enskilda berörda fastigheter eller i övrigt pröva åtgärder som inte innefattas i kommunstyrelsens beslut.

Har kommunen kunnat anvisa nytt hämtningsställe för hushållsavfall?

Under målets handläggning i Mark- och miljööverdomstolen har en ny avfallsförordning (2020:614) trätt i kraft den 1 augusti 2020. De regler som fanns i 74 § respektive 75 § 2011 års avfallsförordning (2011:927), återfinns oförändrade i 9 kap. 1 § respektive 2 § i den nya avfallsförordningen. Även i 15 kap. 20 § andra stycket miljöbalken har redaktionella förändringar skett. Dessa bestämmelser har, oförändrade, flyttats till en ny bestämmelse, 15 kap. 20 a § miljöbalken, också med ikraftträdandedatum den 1 augusti 2020 (SFS 2020:601). Av förarbetena, prop. 2019/20:156 s. 98-99, framgår att någon förändring i sak inte har avsetts.

Mark- och miljööverdomstolen finner inte skäl att ifrågasätta de slutsatser som framkommit vid genomförda skyddsronder. Kommunen har således haft fog för att ordna nytt hämtningsställe för hushållsavfall i området. Vidare får det anses klarlagt att vägområdet utanför respektive fastighet, XZZ, förvaltas av samfällighetsföreningen Bromsbodavillorna, dvs. inte av kommunen.

Kommunens ansvar för hushållsavfall framgår av 15 kap. 20 § första stycket, 15 kap. 20 a § och 15 kap. 41 § miljöbalken, 9 kap. 1 och 2 § avfallsförordningen samt av kommunens renhållningsordning. Såsom länsstyrelsen framhåller i sitt beslut har kommunen getts stor självständighet att utforma föreskrifter på avfallsområdet så länge miljöbalkens krav uppfylls. Mark- och miljööverdomstolen instämmer även i länsstyrelsens tolkning av då gällande 15 kap. 20 § andra stycket miljöbalken, numera 15 kap. 20 a § miljöbalken, att bestämmelsen inte ställer något krav på att kommunen ska hämta hushållsavfall inom fastigheten. I rättsfallet MÖD 2013:2 hade en kommun bedömt att hämtningsstället inom en viss fastighet var olämpligt, men inte anvisat plats utanför fastigheten utan endast angett att fastighetsägarens avfallsbehållare skulle placeras på lämpligt sätt i samråd med kommunens renhållningsverk. Detta medförde att om någon överenskommelse inte nåddes med fastighetsägaren kunde denne inte bli av med sitt avfall. Mark- och miljööverdomstolen fann att beslutet inte var förenligt med den kommunala renhållningsskyldigheten.

Kommunen är således skyldig att i förevarande fall anvisa en avhämtningsplats för hushållsavfall. Eftersom kommunen inte har rådighet över föreningens mark har man att anvisa plats på sin egen fastighet, vilket kommunen har gjort på XZX. Mark- och miljööverdomstolen har i avgöranden (Mark- och miljööverdomstolens domar den 2 maj 2006 i mål M 7725-05 och den 18 januari 2007 i mål M 583-06) klargjort att 400-500 meters gångavstånd till uppsamlingsställe inte är ett för långt avstånd när det gäller fritidsfastigheter. Gångavstånd till anvisat hämtningsställe för nu berörda fastighetsägare skulle bli 90-180 meter, vilket Mark- och miljööverdomstolen inte bedömer vara ett för långt avstånd.

Mot bakgrund av det anförda finner alltså Mark- och miljööverdomstolen att kommunstyrelsen haft fog för sitt beslut att anvisa nytt hämtningsställe för hushållsavfall för berörda fastigheter. Mark- och miljööverdomstolens dom ska därför ändras och kommunstyrelsens beslut fastställas.

Yrkandet om tillåtelse att överklaga Mark- och miljööverdomstolens dom till Högsta domstolen

Av 5 kap. 5 § LOM framgår att Mark- och miljööverdomstolen får tillåta att en dom eller ett beslut i annat mål än mål enligt miljöbalken överklagas till Högsta domstolen, om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen. Det mål som nu prövas rör tillämpningen av regler i miljöbalken. Mark- och miljööverdomstolen kan därför inte lagligen bifalla yrkandet om tillåtelse att överklaga till Högsta domstolen. Yrkandet ska därför avslås.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg, Roger Wikström och Marianne Wikman Ahlberg, referent, samt tekniska rådet Dag Ygland.

Föredragande har varit Liselotte Haraldsson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-10-10
meddelad i
Nacka

Mål nr M 4609-19,
M 4825-19, M 5103-19,
M 5266-19, M 5269-19,
M 5374-19, M 6071-19,
M 6213-19, M 6256-19

PARTER

Klagande (i mål nr M 4609-19)

1. J.K.

Klagande (i mål nr M 4825-19)

2. B.F.

3. H.F.

Klagande (i mål nr M 5103-19)

4. G.F.

5. I.F.

Klagande (i mål nr M 5266-19)

6. E.S.

7. R.S.

Klagande (i mål nr M 5269-19)

8. R.H.

9. S.H.

Klagande (i mål nr M 5374-19)

10. A.S.

11. I.S.

Klagande (i mål nr M 6071-19)

12. P.M.

13. M.S.

Klagande (i mål nr M 6213-19)

14. R.K.

Klagande (i mål nr M 6256-19)

15. K.S.

Motpart

Upplands Väsby kommun

ÖVERKLAGADE BESLUT

Länsstyrelsens i Stockholm län beslut den 18 juni 2019 i ärende nr 505-48922-2017, 505-48917-2017, 505-48897-2017, 505-47333-2017, 505-48943-2017, 505-48905-2017, 505-48912-2017, 505-49952-2017, 505-48343-2017

SAKEN

Ändrat hämtningsställe för hushållsavfall gällande fastigheterna XX, YY, ZZ, XXX, XXY, XXZ, XYY, XYX och XYZ i Upplands Väsby kommun

---

DOMSLUT

Med ändring av de överklagade besluten upphäver mark- och miljödomstolen punkterna 1, 8, 11, 14, 15, 16, 17, 20 och 21 i kommunstyrelsens i Upplands Väsby kommun beslut, § 224, den 9 oktober 2017, KS/2017:171, dvs. avseende fastigheterna XX, YY, ZZ, XXX, XXY, XXZ, XYY, XYX och XYZ.

BAKGRUND

Kommunstyrelsen i Upplands Väsby beslutade den 9 oktober 2017 att anvisa ett hämtningsställe inom fastigheten XZX, beläget i anslutning till Lövstavägen, för hushållsavfall som uppkommer inom bl.a. fastigheterna XX, YY, ZZ, XXX, XXY, XXZ, XYY, XYX och XYZ J.K., B.F., H.F., G.F., I.F., E.S., R.S., R.H., S.H., A.S., I.S., P.M., M.S., R.K. och K.S. (klagandena) överklagade, samtidigt som flera andra boende i området, beslutet till Länsstyrelsen i Stockholms län som den 18 juni 2019 beslutade att avslå överklagandena.

Klagandena har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Klagandena har, som domstolen uppfattat det, yrkat att domstolen ska upphäva kommunens beslut. Till stöd för deras respektive talan har flera av klagandena vidhållit vad de anfört vid underinstanserna och antagit ett överklagande av A.S. och I.S. som sitt eget, varigenom huvudsakligen nedanstående har lagts till i målet. Övriga klagande, dvs. **J.K.**, **B.F.**, **H.F.**, **G.F.** och **I.F.**, har för egen del utvecklat sin talan vid domstolen på huvudsakligen det sätt som framkommer i avsnittet direkt nedanför.

Kommunalt ansvar/felaktig upphandling

Det är kommunen som ansvarar för att ta hämta deras hushållsavfall. Det arbets- skyddsansvar som kommunen har åberopat som skäl för att anvisa ett nytt hämtningsställe har skapats av kommunen genom att byta ut renhållningsfordonen till fordon som inte passar i området. Kommunen bör därför återinföra de fordon som tidigare användes och som inte innebar att fordonen behövde backa på sätt som utgör ett arbetsmiljöproblem. Det är inte rimligt att låta entreprenörens vinstintresse

få företrädare framför kommunens ansvar att anordna sophämtningen på lämpligt sätt. Om kommunen har gjort en felaktig upphandling avseende hämtningen bör detta inte drabba de boende i området. Vidare får entreprenören anses ha brutit mot kommunens upphandlingsregler, då det i förfrågningsunderlaget anges krav på entreprenören att storleksanpassa de fordon som behövs för att fullgöra uppdraget.

Samfällighet och anläggningsbeslut

Samfälligheten XZZ, som förvaltas av Bromsbodavillornas samfällighetsförening, får enligt gällande anläggningsbeslut inte befatta sig med att anordna och sköta hämtningsställe för hushållssopor, varken inom eller utanför samfällighetens fastighet. Kommunens beslut är olagligt och förutsätter att samfälligheten bryter mot anläggningsbeslutet. Om samfälligheten ägnar sig åt att ordna och sköta avfallshantering i ett område utanför dess anläggning bör samfälligheten ombildas på kommunens bekostnad. Denna för alla samfällighetsdelägarna viktiga fråga har både kommunen och länsstyrelsen helt struntat i.

Enskild sophantering

Klagandena har haft sophämtning vid respektive hus under 30 år, vilket har fungerat utan problem. De är alla individuella abonnenter såvitt gäller sophämtning. Kommunen kan inte bestämma att de ska ha gemensam sophantering och inte heller att någon i området ska få en faktura som de boende själva ska ombesörja att fördela kostnaden för. Det finns ingen opinion inom området för gemensam sophantering och för en fakturering som den kommunen har föreslagit, vilken strider mot de abonnemangsregler som de hittills har haft. Området är inte anpassat för gemensam hantering av hushållssopor och kommunen måste ta hänsyn till de förutsättningar som finns i området. Området är q-märkt, vilket även får anses omfatta områdets kvaliteter och funktioner med bl.a. avfallshämtning och lekplatser.

Utförda skyddsronder

Skyddsronderna som genomfördes i villaområdet var inte korrekt utförda. De blev fel eftersom de utfördes med en stor sopbil i stället med den lilla sobilen, vilken har tömt deras soptunnor i över 30 år. Den stora sobilen har börjat användas på

kommunens inrådan, vilket orsakade den uppkomna situationen och var anledningen till skyddsronden. Skyddsombudet hade ingen kännedom om områdets q-märkning och därför blev hans protokoll helt fel och värdelöst som bevis. Området är q-märkt pga. sin unika karaktär och har en väldigt speciell utformning, husen står tätt och på vissa ställen inom området finns trånga gränder som kräver ett hämtningsfordon i mindre storlek med nödvändig säkerhetsutrustning, medan bilvägen på andra ställen är 4,7 meter bred och det finns trottoar. Även om vägbredden varierar längsmed villagatan i området finns där en vändplats som samfälligheten disponerar tillsammans med en närliggande samfällighet, där det finns goda vändmöjligheter även för en större sopbil. Att hämtningen vid fastigheterna inte uppfyller kraven på en god arbetsmiljö är fel. Vid skyddsronden frågade klagandena skyddsombudet om det nu anvisade hämtningsstället är godkänt av skyddsombudet, vilket han svarade inte var fallet. De ifrågasätter hur långt bort de till slut kommer att bli tvungna att rulla sina soptunnor.

Hämtningsställets förutsättningar

Det utpekade hämtningsstället är inte lagligt från trafiksäkerhetssynpunkt då det är mitt i en korsning. Att kommunen föreslår att entreprenören ska hämta cirka 30 sopkärl med en stor sopbil mitt i en korsning är rent vansinne. Vid den anvisade platsen saknas möjlighet för hämtningsfordon att vända utan att backa. Beträffande trafiken hänvisar länsstyrelsen till kommunens tekniska nämnd. Klagandena anser att det är fel av länsstyrelsen att lämna en så stor och central fråga utan åtgärd, eftersom kommunens tekniska nämnd inte har givit dem några som helst svar eller förslag till lösningar. Det förekommer dagligen tung trafik till Lövsta Stuteri samt livlig trafik till Vaxmyra trädgårdsområde med ett hundratal kolonistugor och odlingslotter. Klagandena noterar också att några av de boende i området som bor närmast infarten inte omfattas av kommunens beslut, varför deras sopor hämtas vid respektive fastighet i samband med att sopbilen backar in på infarten till deras område. Tills vidare har kommunen, i strid mot dess avfallsföreskrifter, tillåtit flera boende att mot betalning ställa ut sopor i sopsäckar vid deras fastigheter för att hämtas av kommunens renhållningsfordon, vilka annars används för att tömma

offentliga sopkorgar. Ett förfaringsätt som kan locka både fåglar och möss då säckarna står fritt på marken inför upphämtning.

Det finns ingen möjlighet att få till en bra hämtningsplats på det anvisade stället. Hämningsstället rymmer endast 10-12 rullkärl, vilket är alldeles för litet för att kunna fungera, och platsen saknar förutsättningar att utvidgas. Det är en mycket kort vägsträcka som sluttar uppåt i väster eftersom det är beläget vid foten av ett berg med ett vattentorn längst upp. Bara en meter av hämtningsplatsen är plan, resten sluttar med lutning mot vägen. Det går bara att ställa soptunnor i vägrenen, inte högre upp. Vintertid måste plogbilen kunna ploga ut snö från områdets infart tvärs över vägen. Det finns ett tillstånd från kommunen att lägga snö just där kommunen har placerat hämtningsstället för hushållssopor. Det tillståndet är kommunen bunden av men det har ignorerats. Inom samfälligheten finns en bostadsrättsförening. Deras sopkärl ställs på östra sidan av Lövstavägen, mittemot uppfarten till vattentornet.

För de boende innebär det stora risker att rulla sina soptunnor över Lövstavägen till vägens västra sida. Där finns inga trottoarer som de kan gå på. Kommunen borde ha asfalterat hämtningsplatsen och uppfört en skyddande kant så att uppställda kärl och behållare inte rullar ner på Lövstavägen och då riskerar att orsaka skada på person eller egendom. Då den anvisade platsen är belägen på så sätt att många passerar och att kärnen eller behållarna skulle kunna användas av andra än fastighetsägarna är det rimligt att kommunen bekostar låsanordningar. Det kränker deras integritet att främmande ostört kan rota i deras hushållssopor. Klagandena ifrågasätter varför den anvisade platsen skulle vara säkrare för de boende än alternativet att ha en liten sopbil med den nödvändiga säkerhetsutrustning som upphandlingen kräver. Ingen boende har ännu fått svar på den frågan och kommunen har inte redovisat sina skäl för denna bedömning.

B.F. och **H.F.** har även tillagt att det sedan kommunens beslut i ärendet tillkommit ytterligare ett sopkärl för matavfall, innebärandes att de

nu behöver dra två kärl en sträcka om 170 meter. För dem som är äldre och inte så friska kräver det att de går i två omgångar till hämtningsstället med kärLEN.

G.F. och **I.F.** har vidare angett att de kan tänka sig ställa sina sopkärl på trottoaren vid norra carporten om det underlättar för kommunens sophämtning.

Upplands Väsby kommun har motsatt sig ändring av det överklagade beslutet och anført att beslutet innebär en säkrare utemiljö för barn i området då hämtning av avfall inte behöver ske i ett trångt område med dåligt sikt samt i nära anslutning till en lekplats.

DOMSKÄL

Vad har domstolen att pröva i målet?

Mark- och miljödomstolen har att pröva om nämnden haft skäl för dess beslut att anvisa en ny plats för avfallshämtning avseende klagandenas fastigheter. Vad som gäller för andra fastigheter i området prövas således inte genom denna dom.

Domstolen ska heller inte ta ställning till om någon annan plats är sådan att den i stället skulle kunna användas som hämtningsställe för hushållsavfall.

Utredningen

Av utredningen framgår att ifrågavarande område omfattas av detaljplan för område vid Runby backar och byggdes inför bostadsutställningen Bo85. I plankartan har bostadshusen i området betecknats med q, innebärandes att områdets karaktär och byggnaders exteriör inte får förvanskas. Av planbeskrivningen framgår att två gator försörjer samtliga fastigheter i området. Den norra gatans första del (2) är utformad som en konventionell villagata, medan gaturummet är mycket smalt på den norra gatans senare del (1). Den södra gatan är bredare och beskrivs som en tomtgata. Endast i fråga om den norra gatans senare del har planförfattarens avsikt varit att begränsa bilkörning till att endast få ske vid behov.

Bild ur planbeskrivningen, vilken även lämnats in av flera av de klagande.

Hantering av avfall har skett genom kärltömning vid respektive bostadshus. Beträffande samlad sopsortering anges i planbeskrivningen att det lämnas möjligt att anordna samla sopsorteringen, även om någon byggrätt inte tillskapas, genom att ianspråka två parkeringsplatser i carporten närmast området infart.

Av anläggningsbeslutet från 1985 för gemensamhetsanläggningen XZZ, som lämnats in av flera klagande, framgår att samfälligheten omfattar bl.a. kommunikationsytor, gästparkeringsplatser, lekplatser och grovsophus.

Av motiveringen till kommunstyrelsens beslut framgår att renhållningsentreprenören ålagts av kommunen att arbeta aktivt för att åtgärda riskfyllda hämtningsställen samt att dennes val av fordon för utförande av uppdraget anses uppfylla de krav som ställs av kommunen. Vid två skyddsronder som genomförts i februari respektive juli 2016 konstaterades brister i arbetsmiljön med avseende på hämtning av hushållsavfall i området. Bristerna bestod i att det saknas vänd-
möjlighet för sopbilen samt att denna anges behöva backa ungefär 100 meter, att det

längsmed denna sträcka är många infarter till tomter som är skymda och att det finns en lekplats i närheten som utgör en risk vid framförande av sopbilen.

Mellan kommunen, renhållningsentreprenören, samfällighetsföreningen som förvaltar XZZ och fastighetsägarna i området har därefter förts en dialog om att nå en lösning på den uppkomna situationen, varvid kommunen rekommenderat fastighetsägarna att ställa i ordning ett gemensamt hämtningsställe för hushållsavfall. Detta för att inte kommunen ska behöva anvisa någon plats för hämtning.

När det gäller den plats som anvisats som nytt hämtningsställe är denna belägen på fastigheten XZX, vilken ägs av kommunen, med den placering som framgår av bilden nedan.

Bild från bilaga 1 till kommunstyrelsens beslut.

Den rättsliga regleringen

Det är kommunen som ansvarar för att hushållsavfall inom kommunen återvinns eller bortskaffas. Av 15 kap. 20 § andra stycket miljöbalken följer även att kommunen har ett bortforslingsansvar som avser transport av avfallet från den fastighet där avfallet finns och som görs gällande exempelvis om fastighetsinnehavaren begär att kommunen ska forsla bort detta och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna.

För Upplands Väsby kommun har det framtagits en renhållningsordning, innehållandes vissa avfallsföreskrifter. Av § 7.1 i dessa föreskrifter följer att enskild väg som utnyttjas vid hämtning av hushållsavfall ska vara dimensionerad och hållas i sådant skick att den är farbar för de hämtningsfordon som normalt används av entreprenören. Vad som angetts av länsstyrelsen i de överklagade besluten om tunga fordon och backning beträffande denna föreskrift framgår alltså enbart av kommunens tillämpningsanvisningar. Av § 7.3 i föreskrifterna följer vidare att hushållsavfall hämtas normalt vid den fastighet där avfallet uppkommer. För att kunna fullgöra sin bortforslingsskyldighet kan kommunen anvisa hämtningsställe utanför fastigheten, ifall att godtagbara hämtningsförhållanden inte har uppnåtts inom fastigheten. Fastighetsinnehavare har ansvar för utformning, anordnande och underhåll av hämtningsställe inom den fastighet där avfallet uppkommer samt, i skälig omfattning, för annat hämtningsställe som kommunen anvisat.

Av 15 kap. 41 § miljöbalken och 9 § renhållningslagen (1979:596) följer att det för varje kommun ska finnas en renhållningsordning som ska innehålla föreskrifter om avfallshanteringen. Att kommunens bortforslingsskyldighet är längre gående än vad som anges i renhållningsordningen framgår dock av 14 § samma lag, där det återigen framhålls att bortforsling ska ske om fastighetsägaren begär det och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna. Exempel på sådana omständigheter som kan innebära att det framstår oskäligt att ålägga kommunen ansvar för bortforslingen anges vara om hämtningsplatsen är avsides belägen eller svår att nå (se prop. 1978/79:205, s. 27 och prop. 1997/98:45, del 2, s. 193).

Beträffande renhållningslagen anges i lagmotiven att bestämmelserna i lagen bör ge kommunerna stor frihet att med beaktande av hälso- och miljövärdssynpunkter samt kommunmedlemmarnas önskemål utforma renhållningen på ett ändamålsenligt sätt. Det innebär bl.a. att kommunen ska se till att bortforslingen anpassas till behovet för olika slag av bebyggelse. Renhållningen kan därför i många fall behöva utformas på olika sätt inom skilda delar av kommunen, då det många gånger finns skäl att göra skillnad mellan tätbebyggelse och glesbebyggelse eller mellan permanentbebyggelse och fritidsbebyggelse (prop. 1978/79:205, s. 17).

Att kommunen har rätt att ta ut en avgift för bortforslingen följer av 27 kap. 4 § miljöbalken.

Av rättspraxis följer bl.a. att en första förutsättning för att en kommun ska kunna anvisa en plats som nytt hämtningsställe är att antingen kommunen eller den berörde fastighetsägaren genom äganderätt eller nyttjanderättsavtal i någon form har rådighet över platsen (Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom den 27 juni 2013 i bl.a. mål nr M 1180-13). Beträffande renhållningsordningen har framhållits att kommunen exempelvis kan föreskriva var på en fastighet avfallet ska tillhandahållas för hämtning eller att en fastighetsägare – utan hinder av det generella förbudet att ta befattning med bortforslingen av avfallet – tillåts forsla sitt avfall till en container som ställts upp i grannskapet och är gemensam för fastigheterna inom ett visst område. Transporten av avfallet från fastigheten till containern ses då som ett led i uppsamlingen av avfallet från fastigheten. Uppsamlings-stället bör i så fall ligga inom ett rimligt gångavstånd. Eftersom kommunen inte har befogenhet att befria sig från sin bortforslingsskyldighet genom att ålägga fastighetsägarna en transportskyldighet måste dennes transport av avfallet från den egna fastigheten till uppsamlingsstället bygga på frivillighet (RÅ 1986 ref. 176).

Vad som utgör rimligt gångavstånd beror på typen av bebyggelse men bör, när det gäller permanentbostäder, inte vara mer än några hundra meter (se t.ex. Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 3 oktober 2012 i mål nr M 1794-12). Den överrättspraxis som finns gällande rimligt gångavstånd från enskild fastighet till uppsamlingsplats tar sikte på frågan om det förelegat skäl att bevilja dispens för fastighetsägare att själva ta hand om avfall som annars ska tas om hand av kommunen. I dessa fall har Miljööverdomstolen ansett att ett gångavstånd om 400-500 meter inte utgör ett särskilt skäl för dispens enligt miljöbalkens då gällande bestämmelser (se Miljööverdomstolens domar den 2 maj 2006 i mål nr M 7725-05 och den 18 januari 2007 i mål nr M 583-06). Vidare har det i andra avgöranden angetts att bedömningen inte enbart bör utgå från vad en fullt frisk person kan klara, utan att avståndet i stället bör vara att anse som rimligt från ett mera allmänt perspektiv

innebärandes exempelvis att förhållandena för fastighetsägarnas transport till uppsamlingsplatsen under vintermånaderna kan beaktas (Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom den 10 december 2018 i mål nr M 6569-18).

Mark- och miljödomstolens bedömning i sak

Inledningsvis noterar domstolen att det anvisade nya hämtningsstället längsmed Lövstavägen, av det underlag som lämnats in i målet, kan tyckas olämpligt med avseende på trafikförhållandena i området, såsom de redogjorts för. Av utredningen framgår att sopbilen till viss del blockerar in- och utfartstrafik från området och dessutom skymmer sikten in mot området för de som färdas med bil på Lövstavägen. Vidare tycks platsen redan ianspråktagen som snöupplag, hur kommunen beaktat detta framgår dock inte av meddelade beslut i ärendet.

Vidare konstaterar domstolen att det som angetts i planbeskrivningen beträffande samlad sopsortering, med beaktande av storleken på den yta som hänvisats till avseende byggrätten och 1985 års anläggningsbeslut, endast kan ha avsett hantering av grovsopor. Enligt domstolen följer därmed av planen att en förutsättning för områdets planering varit att hushållsavfall ska tas omhand vid respektive fastighet.

I målet har framkommit att den entreprenör som upphandlats av kommunen har ansett sig vara förhindrad att hämta avfallet vid fastighetsgräns med hänsyn till vägbredden och avsaknaden av vändplatser i området, vilket ansetts utgöra ett arbetsmiljöproblem för hämtningspersonalen. Domstolen bedömer dock att det inte för den sakens skull är klarlagt att vägen inte är farbar i den mening som avses i den kommunala renhållningsordningen. Av utredningen framgår i detta hänseende bl.a. att området utgörs av permanentbostäder samt att gatorna har varierande vägbredd och att planförfattarens avsikt varit att endast begränsa hur den norra gatans senare del ska användas för genomfartstrafik. Vidare har gatorna anordnats så att åtminstone den tidigare använda sopbilen har kunnat vända inom området, i vad mån den större bilen kunnat vända på den vändplats som klagandena angett är inte närmare utrett.

Enligt domstolen åligger det väghållaren att se till att gatorna har sådan utformning att sopfordon kan tas sig fram. Av kommunens avfallsföreskrifter följer att vägens dimensionering och skick ska anpassas efter de hämtningsfordon som *normalt* används av entreprenören. Av det som framkommit i målet förefaller det tveksamt om de trafiktekniska hinder för hämtning vid berörda fastigheter är mer hänförliga till platsens beskaffenhet än entreprenörens vilja och förmåga att uppfylla specifikationerna som anges i det förfrågningsunderlag som lämnats av kommunens inför upphandlingen av aktuellt renhållningsuppdrag. Domstolen, som konstaterar att upphämtning av hushållsavfall med en större bil sannolikt medför lägre kostnader för upphämtningen och är mindre tidskrävande än om en mindre bil används, ser inte att det av renhållningsordningen eller i övrigt i målet framgår hur kommunen resonerat kring entreprenörens möjlighet att anpassa storleken på det fordon som används vid hämtning i området. Enligt domstolen får gatorna i området, vid en sammantagen bedömning, anses uppfylla renhållningsordningens krav på att vara i farbart skick. Att de klagandes fastigheter skulle vara avsides belägna eller, på något annat sätt, svåra att nå har inte påståtts i målet. Redan av dessa anledningar har kommunen inte haft skäl för att besluta om att anvisa nytt hämtningsställe för hushållsavfall på det sätt som gjorts.

I frågan om de ca 90-180 meter som klagandena har att transportera sopkärnen från deras fastigheter till det anvisade hämtningsstället utgör rimligt gångavstånd anser domstolen, med beaktande av ägarförhållandena i området, att avståndet får anses acceptabelt. Denna bedömningen gäller även vid anläggande av ett mer allmänt perspektiv, varvid exempelvis transportförhållanden vintertid har beaktats. Eftersom det som framkommit om det anvisade hämtningsstället innebär att det kan ifrågasättas om platsen för denna är lämplig ur bl.a. trafiksäkerhetssynpunkt är det dock tveksamt om fördelarna med ett sådant beslut uppväger de nackdelar som beslutet medför för de boende i området. I vart fall följer av klagandenas inställning i målet att någon transport till ett uppsamlingsställe inte kan bygga på frivillighet. Även av dessa anledningar anser mark- och miljödomstolen att det inte förelegat skäl för kommunen att besluta på det sätt som gjorts.

Sammanfattningsvis bedömer mark- och miljödomstolen att det inte är oskäligt att ålägga kommunen skyldighet att forsla bort hushållsavfall från klagandenas fastigheter. Nämnden har således inte haft skäl för dess beslut att anvisa nytt hämtningsställe för hushållsavfall. Beslutet ska därför ändras i enlighet med domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (MMD-02)

Överklagande senast den 31 oktober 2019. Prövningstillstånd krävs.

Kevin McCabe

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Kevin McCabe, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand. Föredragande har varit beredningsjuristen Katrin Strömberg.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.